

גליון תתנב + ערש"ק פרשת חיי שרה

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

— — — — —
"חיי שרה" – לאחר פטירתה?!

— — — — —
בן מאה כבן שבעים – במה?

— — — — —
ב' גדרים בבעלות ישראל על הארץ

— — — — —
"מצב טוב"

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת חיי שרה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתנב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש צוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השק"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתות הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקדא אני דודש.....ב

בין "מולדתי" ל"ארצי" של אברהם

מדוע לא רצה אברהם שילך יצחק לארצו – אם בנות המקום ההוא התאימו ליצחק? / מה נוגע החילוק בין "אלקי השמים ואלקי הארץ" ל"אלקי השמים" לשידוך יצחק? / ביאור בדברי רש"י אודות "ה' אלקי השמים" שמבאר עפ"י תוכן שבועתו של אליעזר

(ע"פ לקסי שיחות חלק ט"ז עמ' 155 ואילך)

פנינים.....ה

איך עבד אברהם אבינו את בוראו קודם שהכיר? (ע"פ לקסי שיחות חלק"ה עמ' 68 ואילך)

כן מאה כבן שבעים – במה? (ע"פ לקסי שיחות חלק"ב עמ' 79 ואילך)

יינה של תודה.....ו

"חיי שרה" – לאחר פטירתה!?

איך פרשת חיי שרה עוסקת במאורעות שלאחר פטירתה? / מה הייתה מהות הוויכוח בין אברהם לשרה על אודות ישמעאל? / מדוע שרה גרמה לאברהם לקנות קרקע בארץ ישראל? / עבודתה הרוחנית של שרה והשפעתה על אברהם אבינו

(ע"פ לקסי שיחות חלק"ה עמ' 337 ואילך)

פנינים.....ז

להתענג ב"בת ז'" (ע"פ לקסי שיחות חלק"ב עמ' 462)

מדוע דוקא המילה היא חפץ של מצוה? (ע"פ לקסי שיחות חלק"א עמ' 40 ואילך; חלק"ב עמ' 887 ואילך)

חידושי סוגיות.....י

ב' גדרים בעלות ישראל על הארץ

יקשה על מה שמצינו שחלה שבועה שלא לכבוש ירושלים מן היבוסים מהא דקיי"ל דא"י מובטחת ומוחזקת היא / יחדש ב' גדרים בא"י, בעלות כללית ופרטית, ועפ"י מיישב חלות השבועה הנ"ל והחילוק שמצינו בה בין ימי יהושע לדוד

(ע"פ לקסי שיחות חלק"ב עמ' 82 ואילך)

תורת חיים.....י

סגולה לזיכך הנפש

דרכי החסידות.....טו

"מצב טוב"

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

בין "מולדתי" ל"ארצי" של אברהם

מדוע לא רצה אברהם שילך יצחק לארצו – אם בנות המקום ההוא התאימו ליצחק? / מה נוגע החילוק בין
"אלקי השמים ואלקי הארץ" ל"אלקי השמים" לשירוך יצחק? / ביאור בדברי רש"י אודות "ה' אלקי השמים"
שמבאר עפ"י תוכן שבועתו של אליעזר

בפרשתנו מסופר אודות השליחות ששלח אברהם את עבדו אליעזר, להביא אשה לבנו
יצחק. בתחילה אמר לו אברהם שיישבע לו כי יביא אשה מבנות משפחתו של אברהם:
"ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר
אנכי יושב בקרבך, כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק" (כד, ג-ד);

וכשהעלה אליעזר אפשרות שהאשה לא תרצה לבוא לארץ כנען, הזהיר אותו אברהם
לאידך גיסא: "השמר לך פן תשיב את בני שמה. ה' אלקי השמים, אשר לקחני מבית אבי
ומארץ מולדתי. . הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם. ואם לא תאבה האשה
ללכת אחריו ונקית משבועתי זאת, רק את בני לא תשב שמה" (פרשתנו כד, ו-ח).

ובמלים קצרות: האשה ליצחק צריכה להיות דוקא **שלא מבנות כנען** אלא ממקום
מולדתו של אברהם (חרן); ויחד עם זה, מקום מגוריו של יצחק צריך להיות דוקא **בארץ**
כנען ובשום אופן לא בחרן.

ב. והנה, הטעם לזה שרצה אברהם שתהי' האשה דוקא מ"מולדתי" – מובן בפשטות:
ידע אברהם אשר טבע משפחתו נוטה להיות יותר טוב ועדין, בדומה לתכונותיו של אברהם
עצמו, ולכן רצה שתהי' האשה דוקא משם ולא מבנות כנען אשר הכיר בטבען הפחות (ראה
גם כלי יקר כאן ובלקוטי שיחות ח"ו ע' 256).

וזהו ההסבר במהלך מחשבתו של אליעזר, שכאשר ראה את המעלה שרואה אברהם
בטבע בני מולדתו, העלה את האפשרות שיצחק בעצמו ילך "אל הארץ אשר יצאת משם"
– כי אם אכן ארץ זו יש בה מעלה והיא שגידלה את אברהם ("אשר יצאת משם"), ראוי

וישר שגם יצחק יהי' במקום זה!

ומעתה צריך ביאור, למה באמת שלל אברהם בתוקף רעיון זה, והזהירו "השומר לך פן תשיב את בני שמה"?!

וממה נפשך: אם הארץ שממנה יצא אברהם יש בה מעלה גדולה, ולכן רוצה אברהם שהאשה תהי' דוקא משם – למה לא ילך לשם יצחק בעצמו? ואם אברהם רואה מעלה דוקא במקומו הנוכחי, ולכן איננו רוצה שיצחק ילך למקום אחר כי רוצה הוא שיצחק ישאר תחת השפעתו עתה – יקח לו אשה מבנות הכנעני הנמצאות תחת השפעת אברהם (וכדברי אברהם: "הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו"), ולא מאלו הרחוקות ממנו!

ויש לומר, שהישוב לתמיהה זו נמצא בתוך דברי אברהם לאליעזר גופא, והיינו, שאף שאין טעמו של אברהם מפורש בכתוב, הרי אפשר להבינו מתוך דיוק לשונו של אברהם, וכדלקמן.

ג. כשדיבר אברהם עם אליעזר על שרוצה להשביעו, אמר לו: "ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ". ולכאורה, מה פשר אריכות זו? ומה לא הי' מספיק באם הי' אומר לו "ואשביעך בה'" (וע"ד לשון הכתוב בפ' וירא (כא, כג): "השבעה לי באלקים") – ותו לא? ובשלמא אם הי' מדובר באדם מן השוק, אפשר לומר שבא בזה להוסיף בחומר השבועה; אך בנידון דידן הרי מדובר ב"עבדו זקן ביתו", "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (פרש"י לך טו, ב) – ובוודאי לא הי' צריך לתוספת זו!

אלא, שהדגשה זו בדבר "אלקי השמים ואלקי הארץ", באה היא כהקדמה למה שממשיך אברהם ואומר לאחר מכן: "ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי" – שיש כאן שינוי מכיוון: בתחילה אומר אברהם "אלקי השמים ואלקי הארץ", ואח"כ אומר "אלקי השמים" בלבד, וכפי שמבואר הדבר בפירוש רש"י:

"ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי – ולא אמר 'ואלקי הארץ'. . . אמר לו: עכשיו הוא 'אלקי השמים ואלקי הארץ', שהרגלתי בפי הבריות; אבל כשלקחני מבית אבי, הי' 'אלקי השמים' ולא 'אלקי הארץ', שלא היו באי עולם מכירים בו ושמו לא הי' רגיל בארץ". ומה באמת שייך לכאן סיפור זה אודות השינוי שנפעל על ידי אברהם בענין האמונה בה' ("שהרגלתי בפי הבריות")? אין זאת אלא שבכך בא אברהם ליישב (לאליעזר) את התמיהה הנ"ל וה"סתירה" לכאורה בהיחס שלו לארץ מולדתו.

ד. וביאור הענין:

האשה אמנם צריכה להיות מקרב "משפחתי ובית אבי", כיון שבני המשפחה ניחוו בתכונות נפש עדינות, בהיותם קרובי משפחה של אברהם והם המתאימים להשתדך עם יצחק;

אבל יחד עם זה מקום מגוריהם לא מתאים בשום אופן להיות מקום מגוריו של יצחק.

וכל כך למה? מסביר אברהם - כי "כשלקחני מבית אבי הי' אלקי השמים ולא אלקי הארץ": כשיצאתי מ"בית אבי", הקב"ה הי' רק בבחינת "אלקי השמים - ולא אלקי הארץ", שמו לא הי' רגיל בארץ כלל. וכיון שהדבר הי' כך כשאברהם יצא משם, מובן שכך נשאר שם המצב עד היום הזה! (כי השפעת אברהם בשנים שלאחר מכן לא הגיעה לשם).

ועל כן השידוך מוכרח להיות דוקא באופן כזה שהאשה אכן תהי' "ממשפחתי ומבית אבי", אבל יצחק לא יצא לשם בשום אופן.

ואם תקשה: אם אכן חשוב לאברהם שיצחק יגור דוקא בארץ כנען, כיון ששם נתונים הם תחת השפעתו של אברהם והם מכירים בשמו של הקב"ה (שלא כמו בארצו ומולדתו של אברהם ששם הקב"ה נתפס בבחינת "אלוקי השמים" בלבד) - מדוע שלא יקח את האשה ליצחק מתוך בנות כנען גופא?

גם את זה מיישב אברהם בדיוק לשונו - "עכשיו הוא 'אלקי השמים ואלקי הארץ' שהרגלתי בפי הבריות":

גם השפעה זו שהשפעתי על אנשי מקומי, ארץ כנען, היא ענין חדש שהתחיל רק לאחרונה, ובינתיים מדובר בהשפעה שמתחילת בלבד. התכונות הנפשיות של אנשי כנען לא השתנו בשינוי יסודי, ואין זאת אלא "שהרגלתי בפי הבריות", הבריות התרגלו להזכיר את שמו של הקב"ה בפייהם, אבל הדבר לא חדר בפנימיותם עד כדי שינוי בכל מהותם.

ולכן מעדיף אברהם אשה ממשפחתו ומבית אביו, שיש לה תכונות נפש עדינות מעצם תולדתה כקרובת משפחה של אברהם - אלא שחיי יצחק בפועל לא יכולים להיות באותו מקום, שבו עדיין נתפס הקב"ה כ"אלקי השמים" בלבד, ועל כן יביא אליעזר את האשה לארץ כנען שבה נחשב הקב"ה ל"אלקי הארץ" והבריות רגילים להזכיר את שמו (לפחות באופן חיצוני). וק"ל.

בן מאה כבן שבעים – במה?

ואלה ימי שני חיי אברהם ג' מאת שנה ושבעים

שנה וחמש שנים

בן ק' כבן ע' ובן ע' כבן ה' בלא חטא

(כה, ג. רש"י)

רש"י לא פירש במה הי' אברהם "בן ק' כבן ע'", ובמפרשי רש"י (ראה ג"א, דברי דוד, רא"ם ועוד) שקו"ט בכוונת דבריו.

ויש לומר, שלא הוצרך רש"י לפרש ענין זה, כי הוא מובן בפשטות ע"פ פירושו לעיל:

עה"פ (לך לך יז, יז) "הלבן מאה שנה יולד" פירש רש"י: "בימי אברהם נתמעטו השנים כבר ובא תשות כח בעולם, וצא ולמד מעשרה דורות שמנח ועד אברהם שמיהרו תולדותיהן בני ס' ובני ע'".

ונמצא, שבימי אברהם הי' בכח האדם להוליד בנים עד היותו בן ע' שנה (וראה מה שהאריכו בענין זה הרמב"ן ומפרשי רש"י לך יז, יז), והרי אברהם הוליד בהיותו בן מאה, ונמצא שבהיותו "בן ק'" הי' "כבן ע'". ומחמת פשיטותו לא הוצרך רש"י לפרשו.

איך עבד אברהם אבינו את בוראו קודם שהכירו?

ואברהם זקן בא בימים

(כד, א)

איתא בזהר (ראה זח"א קכט, א. רכד, א. ועוד) בפירוש פסוק זה, שכל ימיו של אברהם היו ימים שלמים, כיון שעבד עבודתו במשך כל ימי חייו, ולא החסיר אפילו יום אחד.

ולכאורה צריך ביאור, שהרי חסרו בעבודתו של אברהם שנותיו הראשונות, עד שהכיר את בוראו (בהיותו בן ג', בן ארבעים או בן מ"ח, כדעות השונות בזה (ראה נדרים לב, סע"א. ב"ר פ"ל, ח. כס"מ לרמב"ם ריש הל' ע"ז)?

ויש לבאר ע"פ דברי הרמב"ם (ריש הלכות עבודה זרה), שעוד קודם שהכיר אברהם את בוראו "התחיל לשוטט בדעתו וכו', והי' תמה היאך אפשר שיהי' הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהי' לו מנהיג וכו', ולבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת".

והנה, מצינו שההכנה למצוה ("הכשר מצוה") נחשבת לחלק מהמצוה עצמה, וחיובה הוא תוצאה מעצם חיוב המצוה גופא (וראה במקור הדברים הביאור בזה באריכות).

וכיון שחקירתו ודרישתו של אברהם בשנותיו הראשונות היא שהביאתו להכרת בוראו, נמצא שכל אותו הזמן הי' אברהם עסוק וטרוד ב"הכשר מצוה", שהוא חלק מהמצוה עצמה, ונמצא שכל ימיו היו שלמים בעבודת בוראו.

"חיי שרה" – לאחר פטירתה!?

איך פרשת חיי שרה עוסקת במאורעות שלאחר פטירתה? / מה הייתה מהות הוויכוח בין אברהם לשרה על אודות ישמעאל? / מדוע שרה נרמה לאברהם לקנות קרקע בארץ ישראל? / עבודתה הרוחנית של שרה והשפעתה על אברהם אבינו

פרשת חיי שרה עוסקת במאורעות שהתרחשו בהמשך ובעקבות פטירת שרה:

א. קניית מערת המכפלה – קניית המערה הייתה לאחר פטירת שרה ולצורך קבורתה, שהרי לא מצינו שאברהם יחשוב אודות קניין המערה קודם פטירתה.

ב. נישואי יצחק – המחשבה אודות נישואי יצחק התחילה אצל אברהם רק לאחר ובעקבות העקידה. כמסופר ברש"י (וירא כב, כ) ש"בשובו מהר המורי" ה' אברהם מהרהר ואומר . . . ה' לי להשיאו אשה . . . בישור הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו". והעקידה היא זו שהביאה לפטירת שרה, כמבואר בדברי חז"ל (הובאו ברש"י פרשתנו כג, ב), ש"שעל ידי בשורת העקידה, שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחה נשמתה ממנה ומתה".

ג. "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" (פרשתנו כה, א) – נישואי אברהם עם הגר באו בעקבות נישואי יצחק ורבקה (ראה ב"ק צב, ב ופרש"י שם "נתקנא ביצחק"), וממילא קשורים גם המה לפטירת שרה. יתר על כן: בימי חיי שרה לא ה' שייך לדבר אודות נישואי הגר, שהרי אז ה' מצב של "גרש את האמה הזאת" (וירא כא, י).

והדברים תמוהים מאוד (ראה גם לקוטי שיחות חט"ו עמ' 145 ואילך):

שמה של הפרשה מורה על תוכן הפרשה כולה. שמות אלו, יסודם בהררי קודש והם נתקבלו על ידי גדולי ומורי ישראל, ואף נזכרו בספרי רבותינו הראשונים (בסידור רס"ג (קרה"ת) נמצאו שמות כמה סדרות. בסדר תפלות שברמב"ם נמצאים כל השמות (ובאיזה שינויים מהשמות המקובלים כיום)).

שמות קדושים אלו, אינם רק סימן להבדיל בין הפרשיות, אלא מורים על תוכן הפרשיות. שהרי נודע בשערים (ראה תולדות יעקב יוסף פ' שמות. תניא שער היחוד והאמונה פ"א. ועוד) מה שיסד

הבעל שם טוב, ששמו האמיתי של כל דבר הוא חיותו של אותו הדבר, ואף מבטא את מהותו הפנימית.

ולפי זה, תוכן פרשת "חיי שרה", הוא חיי' של שרה; ואם כן, איך יתכן שהפרשה כולה מדברת אודות ההתרחשויות שלאחר הסתלקותה?

הצדיק משפיע לאחר פטירתו "יתיר מבחיוהי"

חיי האדם עלי אדמות כוללים חיים רוחניים של עבודת ה', וגם את חיי הגוף הגשמיים כאכילה ושתי' וכיוצא באלו. רוב בני אדם משימים את חיי הגוף לעיקר, וממילא כאשר בא יומם, נפסקים פעולותיהם הגשמיות וחיייהם הגשמיים, ונפעל בהם עניין של מיתה.

לעומת זאת, חיי הצדיק "אינם חיים בשרים", אלא הם "חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה". ומובן, שהחיים הרוחניים של הצדיק אינם תלויים בחייו הגשמיים, וגם לאחר פטירתו, הרי חייו הרוחניים ממשיכים (לכללות סעיף זה, ראה תניא אגרת הקודש ס"ז).

יתר על כן אמרו בזהר (ח"ג ע"א, ב), שכאשר נפטר צדיק מן העולם, לא זו בלבד שאינו נפרד מן העולם, אלא להיפך: "אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי". והיינו, שהוא נמצא בכל העולמות, גם בעולם הגשמי, יותר מאשר בחייו!

וטעם הדבר: כאשר חי הצדיק בגוף גשמי, הנה חייו האמיתיים הם אכן "אמונה ויראה ואהבה", אך חיים רוחניים אלו מוגבלים בהגבלות הגוף, והדבר מגביל גם את השפעתו לתלמידיו. לעומת זאת, לאחר פטירתו אינו מוגבל יותר בהגדרות הגוף, והוא משפיע לתלמידיו ההולכים בדרכו שפע גדול יותר, "יתיר מבחיוהי". ונמצא, שחיי הצדיק הרוחניים מתעצמים וגדלים לאחר פטירתו.

וכן הוא הדבר בנוגע לשרה אימנו, שחיי' הרוחניים גדלו ונתעצמו לאחר פטירתה, משום שאז התעצמה השפעתה הרוחנית, בבחינת "יתיר מבחיוהי". ואכן כל ענייני הפרשה מבטאים את דרך עבודת ה' של שרה, שהתעצמה והתרחבה על ידי אברהם ויצחק לאחר פטירתה. דווקא, וכפי שיתבאר להלן.

פעולת שרה בעולם הזה הגשמי דווקא

חילוק הי' בין עבודת ה' של אברהם לבין דרך עבודתה של שרה (ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 85):

אמרו חז"ל בגמרא (יבמות סג, א), שכאשר "אדם מביא חיטין" לביתו, הנה אין בהן תועלת, שהלא "חיטין כוסס"?! תועלת החיטים באה לפועל דווקא על ידי אשתו, שהיא מתקינה אותם למאכל אדם, עד ש"נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו".

ומעין זה הי' גם אצל אברהם ושרה:

אברהם עמד במדרגה נשגבה, למעלה מן העולם, וראה כל דבר כפי שהוא בשורשו ומקורו הרוחני, ולא ירד עדיין לעולם הגשמי. בדוגמת החיטים עצמם, שמהם נוצר הלחם, אך הם עצמם עדיין אינם ראויים לאכילה.

לעומת זאת, שרה החשיבה והדגישה את עבודת ה' כפי שהיא בפועל בעולם הזה הגשמי. כמשל האשה שמכינה את הלחם הראוי לאכילה בפועל ממש. עבודתה של שרה הייתה לברר לזכך ולקדש בפועל את העניינים הגשמיים, ולהרחיק את העניינים שהם היפך הקדושה.

וזה הי' שורש הוויכוח בין אברהם לשרה ביחס לישמעאל:

אברהם שהי' נעלה מן העולם והגבלותיו, ראה את ישמעאל כפי שהוא בשורשו הרוחני בעולמות העליונים. וממילא חפץ שגם ישמעאל "יחי" לפניך – ביראתך" (לך יז, יח ופרש"י). הוא סבר שגם ישמעאל, שיש לו שורש רוחני קדוש, יכול להתקרב ולהתעלות בעבודת ה'.

ואילו שרה, ראתה את ישמעאל ויצחק כפי שהם בפועל בעולם הזה. וממילא ידעה שמוכרחים לשלחו מיד, ואמרה לאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" (וירא כא, י).

והנה, כאשר מעיינים בשלושת הסיפורים האמורים בפרשה, שנזכרו למעלה, רואים, שאף שכולם אירעו לאחר פטירת שרה, מכל מקום ניכרת בהם השפעתה של שרה. בכל הסיפורים הללו התנהג אברהם כפי שיטתה של שרה, שתוכנה הוא השפעת הקדושה בפועל בעולם הזה הגשמי, וכפי שיתבאר להלן.

הפיכת רכוש עפרון לארץ ישראל

א. קניין שדה המכפלה

לפני פטירת שרה לא הייתה לאברהם השפעת קדושה בגשמיות העולם [וכמשנ"ת בשה"ק שפעולת המצוות שקיימו האבות הייתה ברוחניות בלבד, ועד מתן תורה לא ניתן הכוח לקדש את הגשמיות. וראה שמות רבה פ"ב, ג. נתבאר בארוכה בספר המאמרים מלוקט כסלו-שבט עמ' טיט ואילך. ושנ"ג]. הקדושה היחידית שנקבעה על ידו בגשמיות העולם, הייתה ברית קודש שחתם בבשר גופו, וגם בבניו אחריו ובעבדיו מקנת כספו, אך לא בענייני העולם שחוץ הימנו.

ואילו על ידי פטירת שרה התעורר אברהם לקנות את מערת המכפלה. בקניין זה התעלה שדה המכפלה שהי' תחילה בבעלות עפרון החתי, להיות חלק מארץ ישראל (ראה בפרש"י על הפסוק "ויקם שדה עפרון (פרשתנו כג, יז) – "תקומה היתה לו").

הן אמת, שאברהם כבר נצטווה "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" (לך יג, יז); אך הי' בזה רק נתינת כח לכיבוש שיכבשו בני בניו את הארץ, ולא כיבוש בפועל (ראה לקושי שיחות ח"ה עמ' 328 הע' 96 ו-97). ורק בקניין מערת המכפלה, על ידי פטירת שרה, הפך אברהם את שדה עפרון מרכוש גוי לחלק ממש מארץ ישראל.

השפעה זו בגשמיות העולם התחילה דווקא לאחר פטירת שרה, כי אז נמשכו בעולם עוד

יותר חי' הרוחניים, שתוכנם הוא השפעת קדושה בפועל ובמעשה בגשמיות העולם.

יצחק הוא ההמשך האמיתי של אברהם

ב. נישואי יצחק ורבקה

לאברהם היו שני בנים: יצחק וישמעאל. בכדי לקיים מצוות פרי' ורבי' אין די בבנים אלא צריך שיהיו גם בנים לבניו (יבמות סב, א; שו"ע אה"ע סי' א ס"ו). והנה, לישמעאל כבר היו בנים באותה שעה, והיו בני בנים לאברהם. אבל זרעה של שרה לא הי' בשלימות, כי יצחק עדיין לא נשא אשה והוליד בנים.

וממילא עניין נישואי יצחק קשור עם שלימות זרעה של שרה דווקא, שנהי' לו המשך וקיום. ונישואי יצחק באו לאחר מיתת שרה, כאשר הי' ברור שעיקר זרעו של אברהם הוא דווקא ביצחק. ובנישואי יצחק דווקא, מתקיים זרעו של אברהם באופן שיש לו קיום והמשכיות.

ג. "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה"

בפרשת קטורה ובני', מודגש היטב כיצד לא התייחס אברהם לבני קטורה כבניו, אלא "נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי" (פרשתנו כה, ו).

וזאת כאמור, על פי השפעת חי' הרוחניים של שרה, שאין להתייחס לשורשם הרוחני של בנים אלו, אלא רק יצחק הוא בנו של אברהם, ואת השאר יש לשלח.

ואפילו לאחר שהגר נלקחה על ידי אברהם כאשה, ולא כשפחת שרה כפי שהייתה קודם, והתורה רומזת את שבחה "שקטרה פתחה כו'" (פרש"י פרשתנו כה, א), מכל מקום עדיין הי' ברור אצל אברהם שזרעו האמיתי הוא ביצחק דווקא, ואת בני קטורה יש לשלח.

ונמצא, שדווקא המעשים שלאחר פטירת שרה, הם מבטאים את "חי' שרה" הרוחניים, יותר מאשר בימי חי' הגשמיים, משום שכאמור, חי' הצדיק האמיתיים נמצאים בעולם המעשה לאחר הסתלקותם "יתיר מבחיוהי".

לא להיכנע להגבלות הגוף

מכל האמור יש ללמוד הוראה נחוצה בעבודת הבורא ית"ש:

הפרשה נקראת בשם "חי' שרה" דווקא לאחר הסתלקותה, משום שאז כבר אין מגבלות עלי' הגבלות הגוף, וחי' באים לידי גילוי יותר מבהיותה נשמה כלואה במאסר הגוף.

ומזה ילמד האדם, שאין לו להיכנע להגבלות גופו הגשמי, אלא להתמסר לעבודת ה', ולחיות את החיים הרוחניים מבלי שהגוף יגביל ויפריע להם. ולדוגמא, כאשר רוצה יהודי לעשות עניין של עבודת ה', אבל גופו עייף או רעב וכיוצא בזה, הנה עליו להתגבר כארי, ולשים עיקר את חייו הרוחניים, ולהגבירם על החיים הגשמיים המגבילים.

להתנהג כ"בת ז"

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע

שנים

בת ק' כבת כ' וכו' וכת כ' כבת ז'

(כב, א. רש"י)

יש לבאר הרמז בעבודת האדם:

שבע שנים - הוא זמן התחלת החינוך (ראה בבא בתרא כא, א); עשרים שנה - הוא הזמן שבו נעשה האדם "גדול" בשלימות, אז נכנסים בו "מוחין דגדלות" (ראה לקו"ת במדבר ב, רע"א. ועיין בבא בתרא קנו, א), והוא מתחיל לצאת לעולם ולרדוף אחרי פרנסתו (אבות ספ"ה); מאה שנה - הוא זמן גמר ושלמות העבודה (ראה אבות שם).

והנה, המצב הרצוי הוא שיהי' "בת ק' כבת כ" - שגם בגמר העבודה בעולם (גיל מאה) יהי' "בלא חטא" כמו שהי' בתחילת העבודה בעולם (גיל עשרים);

אמנם, כדי להגיע לזה צריך להיות תחילה "בת כ' כבת ז" - שגם כשנעשה גדול ויש לו "מוחין דגדלות" (גיל עשרים), אינו ממציא דעות והשקפות משלו, אלא מתנהג כמו ילד שזה עתה הגיע לחינוך (גיל שבע), שעושה מה שמצווים עליו בפשטות ובתמימות.

מדוע דוקא המילה היא חפץ של מצוה?

שים נא ידך תחת ירכי

לפי שהנשבע צריך שיטול בידו חפץ של מצוה

(כד, ב. רש"י)

יש לעיין: מהו הטעם שהשביע אברהם את אלעזר במצות מילה דוקא, ולא בחפץ אחר של מצוה (שהרי קיים אברהם אבינו כל התורה כולה (יומא כח, ב))?

ויש לבאר זה ע"פ הידוע (ראה תנחומא וארא

טו, שמו"ר פ"ב, ג. תורה אור יתרו סז, ד ואילך) בענין

החידוש של מתן תורה על המצוות שהאבות קיימו קודם לכן, שאף שקיימו האבות את כל התורה כולה, וקיימו את המצוות בדברים גשמיים, מכל מקום, הדברים שבהם קיימו את המצוות נשארו בחומריותם, ולא נכנסה בהם קדושה ע"י המצוה. ורק במתן תורה ניתנה האפשרות להמשיך קדושה גם בדברים גשמיים, ומאז, כשמקיימים מצוה בדבר גשמי, נעשה הדבר הגשמי עצמו קדוש, והקדושה נשארת בו גם אחרי קיום המצוה.

והטעם לזה הוא מכיון שגשמיות ורוחניות הם שני הפכים, ולכן המשכת קדושה בדברים גשמיים אינה ביכולת הנבראים המוגבלים, אלא רק ביכולת הבורא ית'. ולכן לא הי' ביכולתם של האבות להמשיך קדושה בדברים הגשמיים, מאחר שקיום המצוות שלהם הי' בכח עצמם ולא בכח ציווי הקב"ה. ורק לאחר מתן תורה, שבו נצטוונו במצוות מאת הקב"ה, ניתן הכח להחדיר קדושה גם בדברים גשמיים.

יוצאת מכלל זה היא מצות המילה, שהיא המצוה היחידה שנצטווה עלי' אברהם אבינו מאת הקב"ה, ולכן במצוה זו נמשכה וחדרה הקדושה גם בגוף הגשמי, ונעשה "חפץ של מצוה".

ולכן השביע אברהם את אלעזר במצות המילה, כי רק במצוה זו שנצטווה עלי' מאת הקב"ה הי' גדר "חפץ של מצוה", משא"כ בשאר המצוות שקיים לא הי' גדר זה.

יחודשי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

ב' גדרים בבעלות ישראל על הארץ

יקשה על מה שמצינו שחלה שבועה שלא לכבוש ירושלים מן היבוסים מהא דקיי"ל
דא"י מובטחת ומוחזקת היא / יחדש ב' גדרים בא"י, בעלות כללית ופרטית, ועפ"ז
מיישב חלות השבועה הנ"ל והחילוק שמצינו בה בין ימי יהושע לדור

הזאת להחיל איסור בכיבוש ירושלים אחר
שקדמה לה הבטחת הארץ לישראל בברית
בין הבתרים.

ומיהו, באמת מצינו דאף שא"י ירושה
לנו מאבותינו כנ"ל, מ"מ עדיין הוצרך
הקנין לבוא בפועל ע"י חזקה, כדאמרין
בקידושין כו ע"א גבי הא דקרקע נקנית
בחזקה דילפינן לה מירושת הארץ שנכנסה
לבעלות ישראל במה שהחזיקו ונתיישבו בה
בפועל, "במה ירשתם בישיבה", וכן אשכחן
בבבא בתרא ק ע"א לרבנן דקיי"ל כוותייהו,
שהילוכו של אברהם בארץ לארכה ולרחבה
אינו מועיל לקנין. איברא, דעדיין אין בזה
כדי ליישב איך חלה ברית ושבועה אחרת
לבני חת נגד הברית הקודמת לישראל.

והנה להלן בפרקי דרבי אליעזר שם
איתא דכשבאו ישראל לארץ בימי יהושע
לא היו יכולין ליכנס בעיר היבוסים מפני

גרסינן בבבא בתרא (קט ע"א) דארץ
ישראל מוחזקת ביד אבותינו קודם שנכנסו
בה. ובעבודה זרה נג ע"ב פריך הש"ס דארץ
ישראל היתה כבר בבעלות ישראל מימות
אברהם ע"י שהובטחה לו ולזרעו (עיי"ש
דנפק"מ שאין נכרים אוסרים בה אשירה באיסור ע"ז,
מדין "אין אדם אוסר דבר שאינו שלו". ומעתה
יש להקשות במה שמצינו בספרי (פרשת
ראה יב, יז) דבימי יהושע ה' איסור לישראל
לכבוש את ירושלים, ארץ היבוסים, והיינו
מטעם שבועת אברהם לבני חת בעת שקנה
מהם מערת המכפלה, כמבואר בפרקי דרבי
אליעזר פל"ו, דבני חת אמרו לו אז שיכרות
עמהם ברית ושבועה שאין בני ישראל
יורשים את עיר יבוס כ"י אם ברצונם של
בני יבוס", ואכן כרת עמהם ברית ע"ז.
ותמוה, דמלבד הפלא כיצד עלתה על דעת
אברהם להסכים לזאת היפך ההבטחה,
קשה על עיקרא דדינא איך ה' תוקף לברית

היתה על ידי ב' קנינים נפרדים. דהבעלות הכללית באה על ידי כיבוש הארץ בזמן יהושע כו', והבעלות הפרטית היא על ידי ישיבה וחזקה דכל אחד. ועיין בס' המקנה קידושין שם, וכן לעיל יד ע"ב, דהחזקה דהתם היינו החלוקה שביניהם לקנות כאו"א חלקו, אחר שקנאוה כולם יחד, ולא לקנות מן הכנענים). והנה שני גדרים אלו בבעלות אינם תלויים זב"ז, כי הבעלות הכללית אינה ענין לבעלות הפרטית, וכן לאיך דאפשר שתהי' בעלות פרטית בלי בעלות כללית. וכגון בעלות המלך על מדינתו, שהיא בעלות כללית, דכל הארץ כולה היא ברשותו (ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' הפקר ס"ג), ועדיין אין בעלות המלך שוללת בעלות פרטית של כל א' מבני המדינה על רכושו הפרטי, ואין זאת אלא שמצד בעלותו של המלך על כל הארץ חלים כמה דינים גם על הרכוש הפרטי של כל א', דדינא דמלכותא דינא ומוטל עליו לשלם מסים למלך על רכוש זה, ועד שבתנאים מסויימים יכול המלך ליטול גם את רכושו של האיש הפרטי (ראה רמב"ם הל' גזילה ואבידה פ"ה הי"א ואילך. הל' מלכים פ"ד), וכהדין דמלך פורץ גדר ואין ממחין בידו (ב"ב ק ריש ע"ב). וכן לאיך, דבעלות פרטית אינה מביאה בהכרח לידי בעלות כללית, וכמו שמצינו לאחר חורבן הראשון, דאף את"ל שבטלה בעלותם הכללית של בני ישראל על הארץ, כיון שנלקחה הארץ מידיהם ובטל הכיבוש כו' (כמבואר לדינא ברמב"ם הל' בית הבחירה ספ"ו ובנ"כ שם), מ"מ נשארה בעלות היחיד על קרקעו, עיי' ב"ב כח סע"ב וברבינו גרשום שם.

וע"פ יסוד זה מיושב הכל. דהנה אע"פ שבנ"י נצטוו "והורשתם את כל יושבי

אות ברית שבועת אברהם, וממשיך דגם בימי דוד לא הניחו אותו בני היבוסים ליכנס מכח ברית שבועת אברהם, ואמרו לו אין אתה יכול ליכנס עד שתסיר כל הגלולים שכתוב עליהם שבועת אברהם, ואזי אמר דוד לאנשיו להסיר הגלולים ואזי לכד דוד את העיר, אולם לאחר זמן קנה את עיר היבוסים לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם. ע"כ. וכבר הקשה הרד"ל על אתר, דג' בבות הללו סתרי אהדדי, דמרישא משמע שאף בימי דוד היתה השבועה בתקפה, וממציעתא מוכח שכבר בטלה השבועה ומותר הכיבוש נ' כי באם לא בטלה מה תועלת יש בהסרת הגלולים, וכי הסרה זו יכולה לבטל את תוקפה של שבועה, אתמהא. ועל כרחק לפרש דמשורת הדין היו מותרים ללכוד, והסירוה רק כדי שלא תיזכר השבועה ויימנע חילול ה' כיון שלדעת היבוסים היתה השבועה קיימת. וכמ"ש המפרשים שהוא כהך דגיטין מו ע"א גבי השבועה לגבעונים שלא להרגם, דלא חיילה שבועה עילויהו ואעפ"כ לא קטלינהו משום קדושת השם]. ושוב מסיפא דמילתא, שקנה דוד את העיר בכסף מלא, הדר משמע דרצה לקיים השבועה דאברהם לקחת את העיר רק "ברצונם של בני יבוס", היינו דהשבועה בתוקפה. עוד יל"ע, דגם אם נמצא ביאור דלא היתה השבועה בימי דוד, עדיין צע"ג מאי שנא ימי יהושע מימי דוד (דבימי יהושע ודאי עדיין ה' איסור כנ"ל).

והנראה בזה, בהקדים דבבעלות ישראל על ארץ ישראל יש שני מיני בעלות. **בעלות כללית**, שהארץ כולה שייכת לכלל ישראל, ו**בעלות פרטית**, שכל אחד מישראל יש לו חלק פרטי בארץ השייך אליו לבדו (וחלות שני אופני בעלות אלו

ירושלים. וע"פ הנ"ל שבשבעת אברהם לא הי' ויתור על הבעלות הכללית, מובן בפשטות שלקחת מקום זה כדי להכין את בנין המקדש מעיקרא לא נכללה בשבועה זו, ואין השבועה יכולה למנועה, שהרי לקיחה זו היא בשביל כלל ישראל (ועל דרך לקיחת רכוש פרטי הנצרך להנהגת המלוכה על ידי המלך). ורק אם הי' דוד מגרש אותם מהעיר כדי שיתיישב איש פרטי במקומם הי' זה נגד השבועה, משא"כ לקיחת המקום עבור כלל ישראל אין זה בכלל השבועה.

וַיֵּצֵא נִמְצָא דוֹדָה שְׁבִנִי הַיְּבוּסִי לֹא הִנִּיחוּ לְדוֹד לִיכַנס מִכַּח בְּרִית שְׁבוּעַת אֲבֵרָהם הִי שֶׁלֹּא כַּדִּין, שְׁהָרִי בִּזְהָ הִתְנַגְּדוּ לְבַעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית שֶׁל בְּנֵי עַל הָאָרֶץ (וּטְעוֹתָם הִיִּתָּה שֶׁשְׁבוּעַת אֲבֵרָהם כּוֹלֵלֶת גַּם הַבַּעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית), וְלֹהֲכִי הִי מוֹתֵר לוֹ לְדוֹד לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם וּלְלַכּוֹד אֶת הָעִיר. וּמִטַּעַם זֶה עֲצָמוּ צוּה דוֹד לְהַסִּיר הַגְּלוּלִים שֶׁעֲלִיהֶם כְּתוּבָה הַשְׁבֹּעָה – מֵאַחֵר שְׁבִנִי הַיְּבוּסִי הִשְׁתַּמְשׁוּ בַשְּׁבוּעָה זֹאת שֶׁלֹּא כַּדִּין. אֲמֵנָה, מִזֶּה גּוֹפֵא מוֹבָן, דָּגָם לְאַחֲרֵי שֶׁלְכַד דוֹד אֶת עִיר הַיְּבוּס עֲדִיין לֹא בִטְלָה הַשְּׁבוּעָה עַל הַבַּעֲלוֹת הַפְּרָטִית, כִּי לְכִידָתוֹ אֶת הָעִיר הִיִּתָּה רַק מִדִּין כִּיבוּשׁ מֶלֶךְ, כְּדִי לְשַׁלּוֹט עֲלֵיהֶם (בַּעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית), וְאִין זֶה נִוָּגַע לְהַשְׁבֹּעָה שֶׁלֹּא תִלְקַח מֵהֶם הַבַּעֲלוֹת הַפְּרָטִית "כִּי אִם בְּרִצּוֹנָם", הֵיִינוּ דְּבִלְקִיחָה זֹאת לֹא נִתְּבַטְּלָה הָאִפְשָׁרוֹת שֶׁתַּחֲזוֹר לְבַעֲלוֹת הַפְּרָטִית דִּהְיֻבּוּסִיִּים, דֹּאִילוּ יִצְוִיר שִׁתְּבַטֵּל הַצּוֹרֵךְ בִּשְׁטַח זֶה לְכֻלֵּל יִשְׂרָאֵל הָרִי חוֹזֶרֶת הָעִיר לְהִיבּוּסִיִּים, מִשָּׂא"כ עַל יְדֵי שְׁקִנָּה דוֹד אֶת הָעִיר מֵהֶם בְּכֶסֶף מֶלֶא, נִמְכָּרָה הַבַּעֲלוֹת הַפְּרָטִית שֶׁל הָעִיר לְיִשְׂרָאֵל לְאַחֲזוֹת עוֹלָם.

הָאָרֶץ גּו' וַיִּשְׁבַּתָּם בַּה גּו' וְהִתְנַחֲלָתָם אֶת הָאָרֶץ", וְהֵיִינוּ לֹא רַק צִוּוּי עַל הַכִּיבוּשׁ וְהַבָּאָה הַבַּעֲלוֹת כִּלִּיתִית, כִּי אִם גַּם "וַיִּשְׁבַּתָּם בַּה", הַחֲזָקָה כֹּל אֶחָד בְּקִרְקַע שֶׁלּוֹ בַּבַּעֲלוֹת פְּרָטִית, מ"מ שְׁאֵנִי הַבַּעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית מֵהַבַּעֲלוֹת הַפְּרָטִית, דִּהַבַּעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית הִיא מִבְּלִי שׁוּם נִתִּינָה מִקּוֹם לְשִׁלִּיטָה זֶה, מִשָּׂא"כ בְּנוּגַע לְיִשְׁבִּיבָה הָאָרֶץ, אֲשַׁכְּחַן דְּבִתְנָאִים מִסּוּיִימִים מוֹתֵרִים גַּם הָאוֹמוֹת לְהִשָּׂאֵר בָּאָרֶץ, וְאִפִּי מִזֶּה הָאוֹמוֹת, עֵי"י בְּרַמְבַּ"ם פ"ו מֵהַל' מַלְכִּים שֶׁפֶסֶק אִפִּי בְּנוּגַע לִזֵּי הָאוֹמוֹת דִּהְרוּצָה לְהַשְׁלִים יִשְׁלִים וַיִּשְׁבַּ בָּאָרֶץ תַּחַת שֶׁלְטוֹן יִשְׂרָאֵל, עֵי"ש. וְזוֹ הִיִּתָּה כּוֹנֶנֶת אֲבֵרָהם בַּשְּׁבוּעָתוֹ לְבִנֵּי חַת, דִּלָּא וִיתֵר כֻּלָּל עַל הַבַּעֲלוֹת הַכִּלִּיתִית דָּאָרֶץ הַיְּבוּס, כִּי פִשְׁטָא דְּאִי אִפְשָׁר לְהַשְׁבֵּעַ נִגְדַּה בְּטַחַת הַקְּב"ה, וְאִין שׁוּם תּוֹקֶף לְשְׁבוּעָה כְּזוֹ, אִלָּא נִשְׁבַּע בְּקֶשֶׁר לְבַעֲלוֹת הַפְּרָטִית, דָּאָף שְׁבִנֵּי וְדֹאִי יִשְׁלֹטוּ עַל אָרֶץ יְבוּס בְּתוֹר חֶלֶק מֵאַרְצָם, מ"מ לֹא יִחְזִיקוּ יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַיְּבוּס בַּבַּעֲלוֹת פְּרָטִית "כִּי אִם בְּרִצּוֹנָם" שֶׁל בְּנֵי יְבוּס. וְהֵיִינוּ, דְּפִשְׁטָא שְׁגָם בְּנֵי חַת בְּבִקְשָׁתָם הַסְכִּימוּ שִׁיּוּצְרוּ לְהִשָּׂאֵר תַּחַת שִׁלִּיטָה וּמִמְשָׁלַת בְּנֵי, וְכֹל כּוֹנֶנֶת הִיִּתָּה רַק שֶׁלֹּא תִלְקַח מֵהֶם בַּעֲלוֹת הַפְּרָטִית עַל עִיר יְבוּס, שְׁבִאֹפֶן זֶה אִין אִיסוּר (וְכֵהָ דְקִי"ל בְּרַמְבַּ"ם שֶׁם דִּהְרוּצָה לְהַשְׁלִים יִשְׁלִים). וְזוֹהוּ טַעַם הָאִיסוּר עַל יְהוֹשֻׁעַ לְהוֹרִישׁ אֶת הַיְּבוּסִי לְגַמְרֵי מִירוּשָׁלַיִם, בְּלִי לְהִשָּׂאִירִם אֶף בַּבַּעֲלוֹת פְּרָטִית.

וּמַעֲתָה אֶתִּי שְׁפִיר הַחִילּוֹק בֵּין יְהוֹשֻׁעַ לְזַמְנוֹ שֶׁל דוֹד, דִּהְנָה טַעַמוֹ שֶׁל דוֹד לִיכַנס לְעִיר הַיְּבוּסִי הִי כִּי בֹא הַזְמָן לְהַכִּין אֶת מִקּוֹם הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא בְּעִיר הַיְּבוּס,

סגולה לזיכוך הנפש

פירות העבודה והיגיעה – "אלף פעמים ככה"

...במה שכותב במכתבו אודות מאמר רבנו הזקן (הובא בתו"א בתחלתו) שע"י הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, הנה כתבתי לאחד שלשונו הזהב של רבנו הזקן מדויק בכל התיבות ואותיות. ובהנ"ל אומר שנעשו זכים, היינו כלים מוכשרים לקבלה ביותר וביותר, אבל אינו אומר שנעשים מלאים ידיעות והרגשים. שמזה מובן אשר אף שהצלחה מופלגה להעושה צדקה, בכ"ז גם הוא זקוק לעבודה ללימוד ויגיעה, אלא שהפירות הם אלף פעמים ככה, אלף ממש וכמוכח מהגהות צ"צ שדפסו בלקו"ת לג' פרשיות שם.

(אנרות קודש ח"י עמ' סא-ב)

נפלא ונורא במאוד

...הבטחת רבינו הזקן אשר ע"י צדקה - ופשיטא שגם צדקה רוחנית בכלל - הנה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, וכפי שמובן ע"פ ההגהות למאמר זה בלקו"ת ע"ג פרשיות בתחלתו, הנה זהו אלף פעמים ולא בדרך גוזמא. היינו ע"פ פשוט, מה שאפשר לקנות ולהצליח ע"ד הרגיל ע"י עבודה של אלף שעות, הנה ע"י העסק בצדקה אפשר לקנות זה במשך שעה אחת, וכשיעשה חשבון בהצלחה בזמן אשר בזה - ה"ז נפלא ונורא במאוד...

(אנרות קודש ח"י עמ' מז)

סגולות בדוקות

...ועוד הפעם באתי בזה לעוררו על דבר קביעות שיעור בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, אמירת תהלים בכל יום, ונתינת איזה פרוטות לצדקה קודם התפלה, אשר כל הנ"ל הם סגולות בדוקות ומנוסות לזכך את הנפש, שיוקלט בה ("עס זאל זיך אפלייגן בא איר") ענין של תורה ומצוות וענין של אלקות אשר על ידי זה הוא נחת רוח אמיתי לנפש האדם.

(אנרות קודש ח"י עמ' ג)

"אלף פעמים ככה" בפועל ממש

...והשי"ת יצליחו ויסייעו ליראת שמים שלימה ויוסיף אומץ במצות הצדקה. שאז כהבטחת רבינו הזקן (תו"א בתחלתו) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ועיין בלקו"ת לג' פרשיות על מאמר זה שאלף פעמים ככה היינו בפועל ממש אלף פעמים ולא בדרך מליצה וגוזמא. ואז במעט זמן - אבל בריבוי שימת לב - יצליח בלימודו ויתאים למצות תלמוד תורה כדבעי למהוי.

(אנרות קודש ח"י עמ' צ)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקל"ה ה'תשנ"ג ז"ע

"מצב טוב"

כשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כן צריך לדעת מעלות עצמו, כי בשביל עבודה צריכים שיהי' "מצב רוח טוב" ולא להשפיל עצמו תמיד

פלא והעזה, יהודי אומר חסרונות על גוף ונשמה יהודיים

נצטערתי לקרא את מכתבו אדות מצבו הרוחני, שהדבור באופן כזה הוא מדרך החיצוניות. ישנה הנהגה פנימית וישנה הנהגה חיצונית, בלשון העולם, לפעמים בהגזמה לצד הימני במעלות עצמו, ולפעמים בהגזמה לצד השמאלי בחסרונות עצמו ושניהם כאחד כוזב ושקר.

אחד האברכים שנתחנך במסיבת החסידים בעיר פאלאצק שלא בסדר מסודר על פי הוראת המשפיע החסיד ר' חיים אברהם נ"ע יאנוויטשער, אחד מחסידי הוד כ"ק אדמו"ר הזקן, אלא על פי הסדר שבחר בעצמו, הנה כשבא לכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" לליובאוויטש - בשנת תקצ"ג - כשנכנס על "יחידות", התאונן לפני הוד כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" שהוא ריק מתורה ותפלה ומושחת במדותיו ובעל הרהורים רעים והיצר הרע מושל עליו ואין לו שום רצון לטוב ונמשך אחרי התאוות.

אמר לו הוד כ"ק אדמו"ר "צמח צדק":

"פלא והעזה!, יהודי אומר חסרונות חטאים ועוונות על גוף ונשמה יהודיים בלי רגש של רחמנות, זהו "חיצון". אברך, לך הביתה, שאל אצל המשפיע ר' חיים אברהם מיאנוביץ', התחל מאל"ף והשי"ת יברך אותך".

מסיפור זה מובן אשר האמת כמו שהיא וההגזמה בחסרונות עצמו היא שקר כמו ההגזמה במעלות עצמו, ושניהם כאחד מקלקלות.

בשביל עבודה צריכים 'שיהי' "מצב רוח טוב"

במענה על כתבו; בהתאוננות על אדות מעמדו ומצבו הרוחני, הנה בטח קראת את השיחות אשר מתנאי עבודה מסודרת - שלא להכביד על עצמו בטענות ותביעות בלתי מיוסדות, כי הרוצה לתקן עצמו הנה כשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כן צריך לדעת מעלות עצמו, כי בשביל עבודה צריכים 'שיהי' "מצב רוח טוב" ולא להשפיל עצמו תמיד,

כי העובד עם עצמו הנה לפעמים גם אם יודע בעצמו שיש בו חסרון גדול ולאיזה סיבה הנה בעת ההיא אין ביכולתו לגרש את החסרון ולעקרו הנה הוא מקיפו וסוגרו בכמה גדרים וסייגים שלא יבא בפועל רע והעבודה בגירוש הרע ועקירתו כולו הוא מניח לזמן אחר, כי כך היא המדה בעבודה מסודרת להשתמש בשתי המדות, השפלות ועידוד הלב, בסדר.

יש לו כמה ענינים, הן מעניני לימוד והן מעניני הנהגה מה שבעזה"י יכולים לשמח את לבבו ולתת לו כח ועוז לעבוד עבודתו בשקידת הלימוד בנגלה ודא"ח ומזמן לזמן להתעסק בעבודה שבלב בתפלה ולהדר בעניני יראת שמים, והשי"ת יעזור לו ויצליח בשקידה בלימוד בנגלה ובדא"ח והנהגה דיראת שמים ויהי' ירא-שמים חסיד ולמדן.

(אגרות קודש ח"ז עמ' שכ)